

עם השנתון

בשנתון שלפניכם (כרך כ"ה, תש"פ), מגוון של מאמרים מתחומי העניין של מרצים במכללות – לקריאה מאלפת.

מקרא ופרשנות

ד"ר דוד שניאור במחקר שלפנינו, דן בדרכו הייחודית של רד"ק להסבר שמות אתרים במקרא בעת שהוא משתמש בתרגומים ובפרשנים קדומים העוסקים בתיאורי נופיה, הריה וגבולותיה של ארץ ישראל (כמו מאפייניה הרוחניים).

ד"ר רונית שירן נוקטת גישה סינכרונית המתמקדת בטקסט, כדי להציג את דבורה (השופטת היחידה) כמנהיגה בעלת אישיות כריזמטית, המיוחדת בהצגתה כאישה וכאם (שלא כמקובל בימי השופטים, אך היה בר ביצוע).

הגות יהודית

ד"ר יצחק (צחי) בלאו עוסק במאמרו בשני סוגים של "עוגיות" (בעניין החקלאי – כחלק ממערכת ההשקיה) כפי שהן נידונות במקורות חז"ל. לפנינו ניסיון לעמוד על מהותן של העוגיות ועל תפקידן החקלאי באמצעות זיקתן להלכות שמיטה וחול המועד.

ד"ר גוני בן-ישראל קסוטו מציגה עיון ספרותי משווה בין שתי המקבילות לסיפור על אודות רבי עקיבא ואשתו, המצויות בתלמוד הבבלי. קריאתה 'הפמיניסטית' מנחה לעיין בטקסט של חז"ל מבעד לעיניים של האישה, גיבורת הסיפור, ובכך שונה הקריאה מן המוצע במחקר עד כה.

ספרות ואומנות

ד"ר רות דורות מבקשת לבחון באמצעות דוגמאות נבחרות ומייצגות (מימי הביניים ועד לעידן המודרני) את היחס אל הילד ואת מקומו בתולדות האומנות המערבית (מהגיל הרך ועד לשנות העשרה המוקדמות). תשומת הלב תהיה מכוונת לדרך תיאורו הממחישה את חשיבותו במדרג החברתי המקיף.

ד"ר נורית צדרבוים – בעקבות השראה של תערוכה קבוצתית שעסקה בדימוי דיוקן 'פני אדם', מתכוונת במאמר זה לחשוף את שמסתתר מאחורי המיצגים למיניהם שהוצגו בתערוכה: את הרבדים הפנימיים של התכנים החזותיים המבטאים את עולמם של היוצרים; כמו את הקשרים למיניהם הנוגעים בדימויי הדיוקן, וכן את הפוטנציאל הטמון במפגש בין יוצר לצופה.

הוראה ומחקר

ד"ר סטלה גיזלביץ וגב' שני מזוז שיתפו במחקרן 40 תלמידי כיתות ט', עולים חדשים בבתי ספר דתיים, שחולקו לשתי קבוצות: ניסוי וביקורת. תוכנית ההתערבות שילבה הקניית אסטרטגיה של סכמת שיח סיפורית בסיפור המקראי בליווי אימון לשיפוט עצמי מטה-קוגניטיבי. ממצאי המחקר עולה כי קבוצת הניסוי הציגה שיפור בכל מדדי הידע: גלוי וסמוי; הסקת מסקנות; שחזור סיפור; ידע ובקרה; יכולת שיפוט עצמי מדויקת.

ד"ר רחל גילשטרומ בדקה באמצעות מחקר איכותני את תפיסת האובדן של חיות מחמד (ח"מ) בקרב שישה זוגות בישראל. ממצאי המחקר המוצגים בשמונה תמות, גילו שני דפוסים של יחסי גומלין בין בני הזוג לח"מ: ההחלטה לאמץ ח"מ חדשה משמשת מנגנון פוטנציאלי חשוב להחזרת המבנה הזוגי/משפחתי על כנו.

ד"ר אבי סיגלר, ד"ר שולה וייסמן ופרופ' משה סטופל ממחיישים במאמרם את חשיבות "ארגז הכלים המתמטי". לשם כך מוצגות שבע משימות מעניינות בגאומטרייה אוקלידית, שלצורך ההתמודדות עימן זקוקים למשפטים ולנוסחאות שבדרך כלל אינם בנמצא במאגר הידע של התלמידים. בשש המשימות הוצגו יותר מפתרון אחד, אך הפתרון שהוצג להם באמצעות משפט או נוסחה שאינם מוכרים – מפתיע, קצר וגם היפה שמבין הפתרונות.

ד"ר נורית רונן וגב' חנה יורב ביקשו לבדוק כיצד השפיעה השתתפות פרחי הוראה ותלמידים בפעילות הקריאה בתוכנית שהתקיימה במכללת "שאנן" בנושא: "יוצרים זיכרון". תוצאות המחקר תומכות בחיבור בין אומנות להנחלת זיכרון השואה כדרך להסרת חסמים רגשיים בקרב מורים, פרחי הוראה ותלמידים. הפעלת התוכנית, כפי שהוצעה במאמר, עשויה לתרום ללמידה טובה יותר של נושא חשוב ורגיש זה בגיל צעיר.

ביקורת ספרים

גב' רעות רוזנסון-שפירא מבקשת לעורר בנו עניין בדמותו של המחנך ברומן "עד שנגיע הביתה" (מאת מיכאל שיינפלד) – על דרך הצגה דמיונית של ריאיון עימו – כמקובל במחקר איכותני. זאת מתוך הנחה כי באמצעות כלי מחקר זה אפשר להגיע להבנה טובה של רעיונות ואידאולוגיות הרווחים בחברה מסוימת.

פרופ' מיכאל מור מציג ומדגים את התופעה הקרויה FALSE FRIENDS – אחד הקשיים שעיימם מתמודדים מתרגמים (ולומדי שפה שנייה). אלה הן מילים בעלות צורה זהה משתי שפות, שמשמעותן שונה. כמו כן הוא נזקק לתופעה הנקראת CALQUES (תרגום מילה במילה של ביטוי או מילה) – עוד מוקש העומד לפני המתרגמים.

* * *

דברים לסיום כעורך

טרם צאתי לגמלאות מעבודתי כמרצה בטכניון – נרתמתי למלאכת העריכה של שנתון "שאנן" (בשנת תשנ"ה 1995). מאז עשיתי כל מאמץ להביא לפרסום מאמרים בנושאים מגוונים שהיו לשביעות רצון הכותבים ולהנאת הקוראים והערכתם.

ומכאן אל התודות:

בראש ובראשונה לתמיכה שקיבלתי מהנהלת המכללה מראשית דרכי כעורך.

לצד זאת מלוא ההערכה ללקטורים שעשו מלאכתם נאמנה בהתנדבות, וכך היה השנתון לשפיט.

חן חן לחברי מערכת השנתון על שיתוף הפעולה הממושך.

ולבסוף תצוין בזאת עבודת הצוות של ההוצאה לאור – בביצוע הנאה והמכובד של השנתון.

קריאה נעימה

ד"ר ניסן אררט

עורך השנתון

לתשומת לבכם:

כל המאמרים המתפרסמים בשנתון – נגישים לכל באתר האינטרנט של מכללת "שאנן":
www.shaanan.ac.il בתפריט ההוצאה לאור, **שנתון שאנן**, כרך כה – תש"פ